

בעדהש"ת

שפע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת דברים תשפ"ה

גליון ב' אלפים קצ"א

שנה מ"א • גליון מ"ב

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שפע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' דברי חיים 5 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת דברים תשל"א

- אין דנים בשמים את האדם עד שהוא עצמו יפסוק את דינו, כאשר יזמנו לו לראות חטא כזה על איש אחר, וכפי שיכריע את דינו של חברו, כך ידונו אותו בעצמו.
- שומר פיו ולשונו שלא ללמד חובה על אחרים, שומר מצוות נפשו, כי בשמים ידונו גם אותו לכף זכות.
- לכן כל הרואה חטא אצל חברו צריך לדעת שיש בעצמו מעין חטא זה, ולכן סיבבו משמים שהוא יראה חטא זה כדי שיכריע מה לעשות בדינו שלו בעצמו.
- מדברי הבעש"ט הקדוש שכל מה שאדם חוטא אזי בהכרח שיוכיר בפיו את חטאו באותו היום שלא ברצונו, וזאת כדי שבעצמו יפסוק ויכריע מה לעשות בדינו.
- כאשר עם הארץ מכריע את חברו לכף חובה אין בזה כל כך כח לעורר קטרוג, אבל כאשר תלמיד חכם וכן תורה דן את חברו לכף חובה, הרי השטן עולה ומקטרג שכך וכך אמר אותו תלמיד חכם היודע לפסוק הלכה.
- ענין הצרות בחבלי משיח של קטגוריא בין תלמידי חכמים, כלומר שכל הצרות הם בגלל שבני תורה אין שומרים פיהם ולשונם כראוי, ובכך נותנים חרב ביד השטן ח"ו.
- בירור גדר האיסור שלא ללמוד בערב תשעה באב, אם הוא איסור מצד עצם הזמן או כדי שלא יתרחק בלילה בדברי תורה.
- כשחל תשעה באב בשבת, אם יש איסור ללמוד תורה בערב שבת לאחר חצות.
- טעם שאין לומדים בתשעה באב, לרמז שכל החורבן נגרם בגלל שלמדו תורה אבל בלי שמירת הלשון, ודווקא בגלל כח התורה שלהם היה בכח בדיבורי לשון הרע שלהם להביא את כל החורבן.
- הדין היושב למשפט צריך לדעת שכל מה שהוא פוסק לבעלי דין אלו, כך יפסקו בשמים גם עמו, ולכן יהיה זהיר מאוד בפסק דינו.
- כל דיבור שאדם שומע, אפילו דיבור של גוי, צריך ללמוד ממנו דרך בעבודת ה' ולכן כשהדיין שומע את אריכות דברי בעלי הדין, יתבונן בדבריהם איזה לימוד בעבודת ה'.

✳

בשולחן הטהור יום ש"ק פרשת דברים תשמ"א

- מליצת יושר על בני ישראל בדברי חזון ישעיה, לאור פירושו של הרה"ק רבי מרדכי מנעשכ"ז זי"ע.
- הנבואה שייכת לטובה ולרעה ח"ו, בין במלכי ישראל הצדיקים ובין במלכים הרשעים.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

טוב לשמוע גערת חכם

- מהשל"ה הקדוש על אל תוכח לץ פן ישנאך וגו', שאסור להוכיח אדם ולומר לו על שפלותו, אלא לעודדו ולחזקו בדברים רכים על מעלת נשמתו.
- כשמוכיחים את האדם בדברים רכים ועבותות אהבה משפיעים עליו במדה יתירה, מה שאין כן כשמוכיחים בדברים קשים יותר מדי.

- מספרים הקדושים על המשנה דע מאין באת וכו', שכל בלשוננו להורות שכל אדם יכול להתבונן בצד החיובי שבו ובצד השלילי.
- דעת הצדיקים מתלמידיי הבעש"ט לא היתה נוחה מן המגידים והדרשנים שהיו חוקרים ודורשים אחר עיונות בית ישראל.
- דרך צדיקים להוכיח את העם למטה, בעוד שכלפי מעלה אמרו דברי מליצה וסנוגוריה, וכדרכו של הרה"ק הרבי ר' מיכל מזלאטשוב זי"ע.
- כשאמר משה רבינו בערבה מול סוף וגו', הוכיח בזה את בני ישראל על חטאיהם, אולם כוונתו למעלה היתה לעורר רחמים.
- חכמה משלב שני הפכיים, ורומז לצדיק אשר כאן נראה שאומר מוסר ותוכחה אבל למעלה נשמעין הדברים כמליצות ולימוד זכות.
- כשאדם בעל נפש נקי וצדיק, הוא זוכה לראות את חלק הטוב בכל אדם ואין רואה בהם שום פגם, כי פגם שאדם רואה אצל אחרים מוכח שגם הוא לקוי בזה.
- צדיק כזה מסבבים לו מן השמים שיאמר איזה דיבורים או יעשה פעולות, והעם מתעוררים לתשובה.
- רק משה רבינו שהיה טוב עין, הוא היה יכול להוכיח באופן כזה.
- האדם נברא עם שני עינים, שכאשר רואה בעינו פגם על חבריו, מיד יביט גם על עצמו.
- לכן חדשי תמוז אב רומזים לעינים, כי הגורם לחורבן היה שנאת חנם, שכל אחד ראה רק את חלק הרע שבחברו, וזה לימד שגם הם בעצמם לקויים.

תורה ובקשה

תורתנו הגדולה נתונה לכל אשר כבר נענו לבקשתנו למען זכוי הרבים, והעבירו אלינו רשימות של שיעורי תורה, שיחות קודש, אגרות קודש, הקלטות, מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, וב"ה שהם רואים אור בספרי הקודש, ובגליונות הדברי תורה, ונשמעים בקיבוץ ההקלטות לפונדק אחד.

כדי שנוכל להמשיך במלאכת הקודש ביתר שאת וביתר עוז, פונים אנו שוב לציבור הקדוש, אנא יברוך ויחפש כל אחד באוצרותיו, אם יש ברשותו כתבים והקלטות כנ"ל שעדיין אינם ברשותינו, וישתדל להעביר אלינו בהקדם האפשרי.

בכך תקחו חלק בקיום בקשתו של רבינו זי"ע בצוואת קדשו: "בקשתי שמוחה ללקט העלים הפזורים ופרודים שנשארו כה וכה, ממה שהעליתי בחדושי תורה... והיה לטובה ולתועלת לידע אותם..."

ואשרי המזכה את הרבים שזכותו הגדולה תגן בעדו להיוושע בכל מילי דמיטב.

להעברת רשימות וכתבים - נא לפנות במלפון 052-7183304

להעברת הקלטות - נא לפנות במלפון 052-7636809

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת דברים תשל"א

אדם אחר, הרי זו הוכחה שגם אצלו נמצא שמין פסול מחטא זה (ראה בני יששכר, מאמרי תשרי, מאמר ד, אות ו; דרך פיקודיך ל"ת לב, חלק המחשבה אות ה; הוספות מהרצ"א על סוד מרע ועשה טוב, אות עז; שו"ת דברי יציב, יורה דעה, סימן קפד), והענין בזה, שמשמים סיבכו לו שהוא יראה על חברו את החטא הזה, וכפי שידון את חברו כך ידונו אותו בעצמו.

זהו ששנינו (אבות ג, א) עקביא בן מהללאל אומר, הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון וכו', וידוע הדקדוק בכפל הלשון 'דין וחשבון', ולהאמור יבואר הכוונה, לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, כלומר שאתה בעצמך תקבע מה ייעשה בדיןך, וזאת על ידי שיעשו חשבון ויבדקו מה פסקת על אחרים שנכשלו בחטאים כמותך, וכפי מה שדנת את אחרים כך ידונו אותך.

הענין בזה הוא כעין מה שמצינו דבר חידוש בדברי המשנה (מכות ה, א) אין העדים נעשים זוממין עד שזימו את עצמן, ואמנם רש"י שם פירש הכוונה שהזוממים זימו את גוף העדות ולא בעסקי ההורג וההרוג, אולם רבנו חננאל

בתוה"ק (דברים א, יז) לא תכירו פנים במשפט בקמן כגדול תשמעון לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלקים הוא.

-- א) ידוע מהבעל שם טוב הקדוש זי"ע זיעוכ"א (ראה בעל שם טוב, פרשת קדושים, אות כ-ה) שבשמים אין דנים את האדם עד שהוא עצמו יפסוק את דינו, ועל כן מזמנים לו לראות על חברו איזה פגם כמו שיש אצלו, כדי שהוא ידון ויפסוק כדת מה לעשות במי שחוטא בחטא כזה, אם הוא ידון את חברו לכף זכות ויליץ עליו יושר, שעשה כן בחסרון ידיעה, ורק מחמת התגברות היצר הבווער בקרבנו, אזי גם אותו ידונו לכף זכות, אבל אם ידון את חברו לכף חובה, ויחרון את דינו בחרפות וגידופים שיש להענישו בכל חומר הדין, אזי ידונו גם אותו לכף חובה.

כיוצא בזה ידוע מאמרו של הבעש"ט הקדוש (ראה שם, פרשת בראשית, אות קכד-קל) שהרואה דבר חטא אצל

^א ההתחלה חסרה. כמו כן כל השיעור נכתב מתוך הקלטה שחסרים בה כמה קטעים. בקשתנו שטוחה לכל אשר תחת ידו הקלטה ברורה ומליאה יותר, למסור אותה לידי המכון, וזכות הרבים תלויה בו.

והוא ששינוי (סוטה ח, ב) במדה שאדם מודד - לאחרים, בה מודדין לו בעצמו, ואם כשראה חטא על אחרים לא היה רגיל ללמד זכות שהלה חטא רק בגלל התגברות היצר או בגלל חסרון ידיעה, שוב לא יוכל לבקש בשמים שיכריעו אותו לכף זכות, שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה (סנהדרין ז, א).

זה גם נראה להעמים בלשון הגשור בחז"ל (שבת י, א; עירובין נד, ב; מגילה טו, ב; בבא בתרא ח, ב, ועוד) דיין שדן דין אמת 'לאמתו', כלומר, אמת הנוגע לו לדין בעצמו, כי כל דיין שבא לפניו דין תורה צריך להתבונן בנפשו מדוע סיכבו משמים שאנכי אדון בדין תורה זה, אין זאת אלא שגם אצלי יש איזה שייכות לנידון זה, וכפי מה שאפסוק לבעלי דין אלו כך אני פוסק וגוזר את הדין שלי בשמים.

על זאת אמר החכם מכל האדם (משלי כא, כג) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, כלומר, שמי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר דברי קטרוג על חבירו, בכך הוא שומר מצרות נפשו, שבשמים גם ידונו אותו לכף זכות ויחלצו נפשו מכל צרה.

בזה גם יבואר לשון הכתוב (ויקרא יד, ב) זאת תהיה תורת המצורע, ודרשו במדרש (תנחומא, מצורע אות ב) שהמצורע שמו מורה עליו שהוא 'מוצא רע', ולדרכנו יתבאר, שאילו לא היתה דרכו למצוא רע על אחרים, אזי גם משמים לא היו מבקרים את מעשיו ולא היה נענש בעונש צרעת, אבל לפי שהוא היה רגיל למצוא רע אצל אחרים, וחרץ את גורלם שהם מדברי לשון הרע ודינם לישב מחוץ

שם כתב וז"ל, ראינו לרבותינו הגאונים ז"ל כי פירשו עד שיזומו עצמן, עד שיחרישו ולא יכחישו המזומין את המזומין, עכ"ל. וכן הביא בשו"ת חתם סופר (ח"ה חו"מ סימן קמא) מה שכתב רב האי גאון (בספרו משפטי שבועות, שער ה), וז"ל, ולא תושלם ההזמה אלא בפני הניזומין ושירדו או ישתקו, ואם אינו בפניהם או לא שתקו אינה נקראת הזמה אלא הכחשה ובטלה העדות עכ"ל. הרי שפירשו את לשון המשנה 'אין העדים נעשים זוממין עד שיויזמו את עצמן' דהיינו שהזוממים בעצמן צריכים להודות, בהודאה בפירוש או בשתיקה והודאה, שהם אכן עדים שקרנים. על דרך זה הוא בכל חטא אשר יחטא האדם, שאין מענישים אותו בשמים עד שהוא בעצמו יודה בחטאו, ולא רק שיוודה אלא שגם יפסוק ויגזור לעצמו את העונש, וזאת על ידי שיזמונו לו משמים לראות איש אחר נכשל בחטא בדומה לו, והיה אם הוא ילמד עליו זכות שעשה כן רק בשוגג ובלא הודע, ויחפש עליו איזה תירוצו ואמתלא לדון אותו לכף זכות, אזי גם אותו ידונו בשמים לכף זכות, אבל אם ילמד עליו חובה ויחמיר בדינו, אזי כאשר עשה כן יעשה לו.

בזה נראה לבאר הכתוב (דברים טו, ב) צדק צדק תרדוף למען תחיה, כלומר, שתהיה רגיל תמיד להצדיק את הבריות וללמד זכות על כל אדם, וזאת 'למען תחיה' אתה בעצמך, כי כאשר הקב"ה יראה שאתה דן ומכריע תמיד לדון לכף זכות על כל מעשה ומעשה, אזי גם אותך ידון לכף זכות ויוציא כאור משפטך להיכתב לחיים טובים ארוכים ולשלום.

החטא עד שמי רום וכוכביהם, אזי גם בשמים פסקו עלינו שמעשינו נחשבים לחטאים, ולכן גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו.

*

על פי הדברים האלה נראה לבאר את פסוקי מגילת איכה - אשר תקוותינו איתנה שמחר בליל שבת קודש, ליל תשעה באב, נשורר ונזמר פסוקים אלו, כמובא בשם צדיקים שבביאת המשיח יזמרו את מגילת איכה - שם נאמר (ג, לב-לט), כי אם הוגה ורחם כרוב חסדיו, כי לא ענה מלכו ויגה בני איש, לדכא תחת רגליו כל אסירי ארץ, להטות משפט גבר נגד פני עליון, לעות אדם בריבו ה' לא ראה, מי זה אמר ותהי ה' לא צוה, מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו.

כי הנה מידתו של הקב"ה בעל הרחמים ללמד זכות ולהליץ יושר על כל יהודי, גם מי שנמצא בשפל המדרגה, כמו שמצינו (יומא יט, ב) והא האידנא יומא דכיפורי הוא, ואבעול כמה בתולתא בנהרדעא, אמר ליה, הקב"ה מאי אמר, אמר ליה (בראשית ד, ו) לפתח חטאת רובין, ע"כ, הרי שבזאת עולם לא כלו רחמיו והוא מלמד זכות על כל יהודי באשר הוא, ברם, כל זאת הוא בתנאי שהאדם עצמו אינו טוען אחרת, אבל אם החוטא עצמו עמד ופסק שעל עבירה כזו יש להעניש בכל חומר הדין, כגון שראה כן אצל אדם אחר שנכשל בחטא זה והכריע את דינו לכף חובה, אזי שוב בטלה מידת הרחמים ומליצת היושר מאת הקב"ה, שהרי האדם עצמו עומד וצווח שיש לחייב על חטא כזה.

למחנה, אזי משמים מדרו לו באותה מידה והוא עצמו נעשה מצורע.

ועל זאת אמר הכתוב (תהלים לד, יג-יד) מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב, נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה, כי על ידי שיהיה רגיל תמיד ללמד זכות על כל יהודי ולדבר אך טוב על ישראל, אזי מידה כנגד מידה גם בשמים יגזרו עליו אך טוב וחסד ורחמים וחיים.

*

לבן מצינו (גיטין נז, ב וברש"י ד"ה והיינו דאמר; ועיין חפץ חיים בהקדמה) שלא חרבה ירושלים אלא בעון לשון הרע, כי אלמלי היה כל אדם מישראל רגיל ללמד זכות על חברו, שאין האשמה תלויה בראשו כי חטא בחוסר ידיעה וכדומה, אזי בשמים היו מלמדים זכות על כל ישראל ולא היה חרב הבית.

הוא שאנו אומרים בתפילה (מוסף למועדים) ומפני 'חטאינו' גלינו מארצנו וכו', כלומר, החטאים שאנו כמו פינו קבענו ופסקנו שהם נחשבים כעבירות, כי אילו לא היינו אומרים בפינו שדבר זה נחשב לעבירה, והיינו מלמדים זכות על החוטא שהוא זכאי ולא חייב אחרי שהוא בשר ודם והיצר הרע הוא מלאך שכוחו גדול - כדרכם של תלמידי הבעש"ט הקדושים שהיו רגילים ללמד זכות על כל ישראל - אזי היה בית המקדש קיים עד היום הזה, אבל אשמים אנחנו אשר אנחנו פסקנו ואמרנו שמעשים אלו נחשבים לחטא כל יכופר, ובראותנו איש אחר נכשל בחטא זה שפכנו עליו אף וחימה וקצף גדול להגדיל

החובה לכף חובה, אלא מסבב שהחוטא הזה יוציא מפיו את החטא שחטא, ובעצמו יחרוץ את גורלו לטוב או למוטב.

זה דבר הכתוב, כי אם הוגה ורחם ברוב חסדיו, ופירש רש"י, אם האדם מביא עליו יגון בשביל עונו ואחר כך הקב"ה ריחם כרוב חסדיו, כי לא ענה מלבו וינה בני איש, כלומר, שהקב"ה בעצמו אינו גוזר לענות בני אדם ולהביא עליו יגון, ולעולם אין הקב"ה גוזר לדבא תחת רגליו כל אסירי ארץ, אלא כל סיבת הצרות והיגון הוא יען כי להטות משפט גבר נגד פני עליון, כלומר, שהאדם בעצמו מטה את משפטו נגד רצון ה' ונגד פני עליון, כי הקב"ה חפץ ללמד עליו זכות, ואילו אותו אדם כמו פיו מלמד חובה על עצמו, ואם רואים כי לעות אדם בריכו, שדינו של אדם מוכרע לכף חובה, אזי ה' לא ראה, כפירוש רש"י, שלא הוכשר בעיני הקב"ה שידונו את האדם לכף חובה.

על כך מוסיף הכתוב ואומר, מי זה אמר ותהי ה' לא צוה, אין זה אלא האדם החוטא בעצמו, שהוא אמר ופסק את דין עצמו לחובה, אבל ה' לא צוה לדונו לכף חובה, כי מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, וכאמור שהקב"ה אינו קובע את הדין לחובה, וגם הטוב לא יצא מפי עליון, שמא האדם בעצמו יבוא אחר כך ויהפוך את דין עצמו ממוטב לרע, אלא מוסר את דינו של אדם בידי עצמו, שהוא יכריע בהבל פיו כדת מה לעשות בחוטא כמותו, והנה כי כן, מה יתאונן אדם חי גבר על 'חטאיו', כלומר, מה לו לאדם להתאונן ולהתרעם על העונשים הבאים עליו, אחרי שזה בגלל 'חטאיו'

לא זו בלבד, אלא שמוכח מאמר נורא בשם הבעש"ט הקדוש זי"ע, שכל חטא שאדם עובר, בהכרח שהוא עצמו יגיד בפיו לפני הבריות את מה שחטא, כי אף שהוא משתדל לכסות על כל פשעיו ולהסתיר את מעשיו, אך שלא ברצונו יוציא מפיו דברים שיש ללמוד מהם על חטאו. ומסופר שפעם אחת נסע הבעש"ט הקדוש זי"ע עם החבריא קדישא, ואמר לתלמידיו, דעו שבעל העגלה הזה חטא בגדה באותו הלילה. מיד החלו התלמידים להטות אוזנם לשמוע את כל מה שבעל העגלה ידבר כל היום, אך המה ראו כן תמוה שלא שמעו מפיו שום רמז על חטאו. אך כיון שהגיע סמוך לשקיעת החמה באו לאיזה אכסניה על אם הדרך, נענה בעל העגלה ואמר לבעל האכסניה, מכור לי כוס יי"ש, והצביע על הכוס המונח לפניו על השלחן שימוזג לו בתוכו, ענה לו בעל הבית, המתן עד שאביא לך כוס אחר, כי את הכוס הזה לא טבלו עדיין. השיב בעל העגלה: ומה בכך שלא נטבל. כששמעו החבריא קדישא את דבריו, אמרו, ברוך שנתן מחכמתו ליראיו וצדיקיו, ותורת אמת היתה בפיו של הבעש"ט שכל החוטא בהכרח שיוציא מפיו איזה רמז לחטא זה.

ולעניננו יאמר, כאשר אדם מיישראל נכשל ח"ו בחטא, אזי הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו אין חפץ להרשיע את הרשע, וכמו שאנו אומרים (מוסף בימים הקדושים) כי לא תחפוץ במות המת כי אם בשוכו מדרכו וחיה ועד יום מותו תחכה לו אם ישוב מיד תקבלו, על כן, אין הקב"ה חפץ לדון בעצמו את בעל

ישרים משמחי לב, כך בערב תשעה באב כבר נוהגים מקצת דיני אבלות, ונמצא שהאיסור ללמוד אז הוא איסור מצד עצם הזמן הזה האסור בלימוד. אולם בחתם סופר (שו"ת, או"ח סימן קנו ובהנחות על השו"ע שם) וכן בבגד"י ישע (שם) כתבו שמעם המנהג שלא ללמוד בערב תשעה באב אחר חצות, משום שכל מה שלומד מחצות ואילך עדיין מחשבתו עליו בלילה, ונמצא שגם בליל תשעה באב יהיה שמח לבו במה שלמד ביום, ומכל שכן אם יתחדש לו שום חידוש של אמת בדברי תורה יהיה לבו חוזר עליו גם בלילה ויהרהר בו, עכ"ל. הוי אומר, שאין זה איסור מצד עצם הזמן האסור בדברי תורה, רק כדי שלא יהרהר בדברי תורה בלילה.

ונראה שבשני טעמים אלו יהיה תלוי אם גם בשבת יש לאסור הלימוד לאחר חצות היום, שאם הטעם משום שבערב תשעה באב יש אבלות מצד עצם הזמן, יש לומר שבשבת שאין אבלות נוהגת מותר ללמוד, אבל אם הטעם הוא כדי שלא יהרהר בלילה בפקודי ה' ישרים משמחי לב שלמד ביום, אם כן גם בשבת יש לאסור הלימוד כדי שלא יהרהר בדברי התורה כמוצאי שבת שבו נוהג האבלות.

בזה נראה לתלות מה שיש לזון בדבר החדש שלא מצאתי בפוסקים, כאשר חל תשעה באב בשבת, כמו בשנה זו, האם יהיה אסור ללמוד גם בערב שבת קודש, יום ח' באב, לאחר חצות היום, זולת בדברים המותרים. דאם נאמר שמעם האיסור ללמוד בערב תשעה באב הוא מצד עצם הזמן, שכבר

היינו החטאים שהוא בעצמו פסק והכריע שהם נחשבים לחטאים, אם כשראה חטא כזה אצל איש אחר וחרץ את גורלו לכף חובה, או שבלא ידיעתו הוציא מפיו את החטא של עצמו וגזר שעל חטא כזה חייבים כרת וכדומה, ושוב אין לו לאדם להתרעם לא על בית דין של מעלה ולא על בית דין של מטה, אלא עליו להאשים רק את עצמו.

*

באלה הדברים נבוא לתת טעם למה שנפסק להלכה (שו"ע או"ח סימן תקנ"ד, א) שאין לעסוק בתורה בתשעה באב זולת בדברים המותרים, משום שנאמר (תהלים יט, ט) פקודי ה' ישרים משמחי לב. והרמ"א כתב (סימן תקנ"ג, ב) ונהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך, כי אם בדברים המותרים בתשעה באב, ולכן אם חל בשבת אין אומרים פרקי אבות, ויש מהפוסקים (ט"ז סק"ב) החולקים על הרמ"א ומתירים ללמוד בשבת לאחר חצות, ויש מהפוסקים (מגן אברהם סק"י) המחמירים יותר מהרמ"א, שכאשר חל תשעה באב בשבת, אין ללמוד כל היום, גם לפני חצות, כיון שבדברים שבצנעה נוהגת אבלות גם בשבת (וראה שו"ת דברי יציב, או"ח סימנים רמ-רמא).

תחילה לראש אבוא לברר גדר המנהג שלא ללמוד בערב תשעה באב אחר חצות, אשר שני ביאורים נאמרו בטעם מנהג זה, האחד, כפי המבואר לכאורה בפשטות בדברי הרמ"א, לפי שבערב תשעה מחצות היום כבר נחשב כתחילת יום תשעה באב, וכשם שבתשעה באב אין ללמוד מצד פקודי ה'

פוסק היודע את כל התורה כולה, אלא די בכך שהוא קצת יודע ספר, וכאשר מתעוררת אצלו שאלה הוא יודע היכן לחפש התשובה, והוא פוסק לעצמו על פי מה שרואה בקיצור שלחן ערוך או במשנה ברורה וכדומה, ואפילו אם רק יודע לפסוק לעצמו בשאלת שכחת יעלה ויבוא על ידי העיון בסידור דרך החיים, הרי הוא כבר נחשב קצת מעין פוסק הלכה, וממילא כאשר הוא פוסק ומכריע את חברו לכף חובה, הרי בכך הוא גורם שבשמים יפסקו גם עליו בעצמו בתוקף הדין.

לִבְנֵי עֵינֵינוּ הרואות בחוש את גודל התגברות הסטרא אחרא דווקא על בני תורה, אברכי כולל ובחורי ישיבה, להיכשל בדיבורי מחלוקת, רכילות ולשון הרע. מה נאמר ומה נדבר, ואיני רוצה לדבר סרה חלילה על ישראל קדושים, אבל רואים בעליל שהיצר מתגבר דווקא על בני תורה שידברו סרה זה על זה, כי דיבורם עושה רושם בשמים, והשמן הוא יצר הרע בשמעו את דברי לשון הרע מפי אותם בני תורה, הוא עולה ומשטין באומרו שיש עמו עדות כשרה של יהודי פלוני שהעיד בפיו על חברו שעשה כך וכך, והשמן מגדיל בשמים את חשיבותו של אותו בן תורה באומרו שהוא תלמיד חכם עצום אשר אין כמותו בכל הארץ, כדי שיהיה בידו עדות מפיו של תלמיד חכם זה שהוא דיבר סרה על בני ישראל, וכך יכריעו לחובה גם את דינו של אותו תלמיד חכם בעצמו, וגם את כל ישראל, ומכאן כל כוחו של השמן, ה' ישמרנו.

ובאמור, על כך נאמר מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, כי

ביום ח' באב לאחר חצות נוהגים קצת דיני אבלות, אם כן לכאורה גם כאשר חל תשעה באב בשבת, אף אם נאמר שבשבת עצמו אין דיני אבלות, אבל בערב שבת לא פקעה האבלות של ח' באב. כי אין מסתבר לומר שהאבלות בערב תשעה באב הוא מדין מפל ליום תשעה באב, כך שאם תשעה באב חל בשבת ואין בו אבלות אזי במלה האבלות גם בערב שבת, אלא נראה לכאורה שזה דין עצמי ביום ח' באב לאחר חצות שאז יש דין של אבלות ואין ללמוד בו, גם אם תשעה באב חל בשבת. אם כי יש לומר בזה סברה אחרת, שגם בערב שבת כבר מתנוצץ קדושת שבת ואין אומרים צדוק הדין בערב שבת לאחר חצות (רמ"א יו"ד סימן תא, ו), ולכן כשם שבשבת אין נוהג אבלות כך גם בערב שבת לאחר חצות, ויש לעיין. אבל אם המעם שאין לומדים בערב תשעה באב הוא רק כדי שלא יהרהר בדברי תורה בלילה, אם כן בכהאי גוונא שבלייל שבת קודש אין איסור ללמוד, שוב אין איסור ללמוד גם בערב שבת.

*

על כל פנים, בעיקר המעם שאין לומדים תורה בתשעה באב נראה לומר, כי הנה מה שנתבאר שכל מה שאדם פוסק בפיו על חברו כך פוסקים בשמים עליו, אין הדברים אמורים באיש בור ועם הארץ דלא ידע מאי קאמרי רבנן, כי אדם כזה דיבורו לא מעלה ולא מוריד מאומה, רק מי שהוא בן תורה ותלמיד חכם, הרי דיבורו עושה רושם, וכשם שהוא פוסק כאן כך פוסקים עליו למעלה. ואין צריך להיות לכך דווקא

בזה יוכן דבר הכתוב (דניאל יב, א) והיתה עת צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי עד העת ההיא וגו', ופירש רש"י, צרה בפמליא של מעלה וקטיגוריא בתלמידי חכמים, עכ"ל, דהיינו שתפול מחלוקת ופירוד בין תלמידי חכמים (ראה מהרש"א חידושי אגרות, סנהדרין צח, א ד"ה ור"א אומר), ולכאורה הוא פלא, שהרי בפשטות הרגילות לפרש את הצרות של חבלי משיח שיהיו צרות של אויב ודבר וחרב ורעב, ומה זה שפירש רש"י שהצרות של חבלי משיח יהיו המחלוקת בין תלמידי חכמים.

ולדברינו הרי הוא כמבואר, שכוונת רש"י לבאר מה השורש והגורם לכל חבלי משיח, שאלמלי אותם המדברים סרה על ישראל היו סתם אנשים מפחתי העם, או פושעי ישראל מחללי שבתות אוכלי בשר השקץ והעכבר, אזי לא היתה שום משמעות לדיבורים שלהם כי אין להם שום ערך והשפעה, אבל על זה דוח לבנו, שהשטן מתגבר דווקא על בני תורה, אברכי כולל ובחורי ישיבה, לובשי בגדי חסידים, שיהיה קבר פתוח גרונם לשונם יחליקון לדבר דיבורי לשון הרע וקטרוג על אחרים, ובכל שעה יהיו עסוקים לפשפש במעשיהם של אחרים ולבקך את מומיהם, כביכול האחריות של כל העולם מוטל על כתפיהם, וכך מתעורר קטרוג בין תלמידי חכמים, אשר זה פוסל את ערדיו של זה וזה פוסל את ערדיו של זה, וכל אחד טוען שהשני הוא חוטא ופושע ועובר על דת. כל זאת הוא לשביעות רצונו של השטן העולה ומקטרג באומרו שיש בידו עדות כשרה וגאמנה מפיהם של תלמידי חכמים, והוא

הקב"ה רוצה ללמד זכות על האדם בכל מצב שהוא, ולכן מפי עליון לא תצא הרעות, אבל גם הטוב לא יצא מפי עליון, שמא האדם בעצמו יבוא אחר כך ויהפוך את דין עצמו מטוב לרע, לכן מתחילה נותן הקב"ה את דינו של אדם בידי עצמו, כאשר יראה מעשה כזה על השני, וכפי שיפסקו על השני כך יפסקו עמו, אך דא עקא, שאיש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, ואדם נכשל ומוציא דיבה על חברו ודן אותו לכף חובה, ואזי בא השטן ומעלה את דבריו לשמים, כאשר השטן מגדיל את ערכו וחשיבותו באומרו שהוא תלמיד חכם עצום חד ברדא, ואם הוא פסק כן הרי שכך היא ההלכה, ומעתה מה יתאונן אדם גבר חי על חטאיו, החטאים שלו, שהוא בעצמו הכריע שהם נחשבים לחטאים.

לבן מצינו (ערכין מז, א) שננעים באים בעון לשון הרע ובעון גסות הרוח, ולפי דרכנו יבואר ששניהם תלויים זה בזה, שאילו לא היה האדם בעל גאווה וגם רוח, והיה מחשיב עצמו לאפס ואין, כבור ועם הארץ, אזי לא היה חמור כל כך דיבור הלשון הרע שלו, ולא היה בכח הדיבור שלו לעורר עליו קטרוג, אבל אחרי שהוא בעל גאווה וגם רוח, באומרו מי ידמה לי ומי ישוה לי, הרי אני אברך מוסמך להוראה, ידען מופלג, או בחור שנבחן 'חבר' או 'מורינו', הנה אדם כזה שהעיד על עצמו שהוא יודע להורות ולפסוק, כאשר הוא מדבר לשון הרע על חברו, הוא מעורר שכך יפסקו בשמים גם עליו, ולכן גם הוא עצמו נעשה מצורע.

ובזה יש לבאר עוד כוונה במה שהבאנו לעיל בשם הבעש"ט הקדוש, שכל דבר חטא שאדם רואה אצל חברו, הרי זו עדות והוכחה שגם אצלו יש מעין חטא זה, והכוונה שהאשמה תלויה בראשו של אותו הרואה על כך שהוא לא הזהיר מתחילה את החוטא ולא הדריכו במעגלי צדק, כי אם היה מתחילה מוכיחו ומלמדו דעת לא היה בא לידי עבירה ועון.

בבן יבואר כמין חומר, שכל המקיים שלש סעודות בשבת, הרי הוא מתבונן בנפשו בלימוד העולה מפרשת המן שהרואה חטא אצל חברו צריך הוא בעצמו לפשפש במעשיו, כי האשמה תלויה בראשו על שלא הדרך מתחילה את החוטא ללכת בדרךי ה', וממילא הוא ניצול מחבלי משיח, כלומר שאדם כזה שוב לא ייכשל במכשול של קטגוריא בין תלמידי חכמים, ולא ירהיב עוז לדבר בגנותו של חברו, כי אדרבה, כל חטא שהוא יראה אצל חברו יאמר שאין אני טוב ממנו, ואדרבה אני הגורם לו, וכך יהיה אך שלום ליראיו.

*

לבן נהגו שלא ללמוד ביום תשעה באב, לרמוז שכל החורבן נגרם דווקא בגלל שאלו שדיברו סרה זה על זה היו לומדי תורה, כי אלמלי הם לא היו לומדי תורה לא היה לדיבור שלהם השפעה וכח להביא את החורבן, אבל על דא עקא שהם למדו תורה והיו תלמידי חכמים, ולכן כאשר דיברו לשון הרע איש על חבירו, היה לשטן כח להשתמש בדיבור שלהם כפסק הלכה נגד בני ישראל, ועל תורה כזו אמרו חז"ל

מקבל את עדות שני הצדדים ששניהם נאמנים אצלו, וזה מביא את כל חבלי משיח. על כן בא רש"י לפרש, שכאשר יפלא ממך הדבר למה תהיה עת צרה אשר כמוה לא נהיתה, דע לך, שהסיבה לכך היא לפי שיש קטגוריא בין תלמידי חכמים, וזה גורם שתהיה צרה בפמליא של מעלה שיגזרו ח"ו גזירות קשות ומרות, ה' ישמרנו ויצילנו.

*

בדרך זה נראה לבאר מה שמצינו (שבת קיח, א) שכל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול מחבלי של משיח, ובפשטות תמוה, איזה שייכות יש בין חבלי משיח ובין סעודות שבת. אכן יתבאר, כי הנה חיוב שלש סעודות בשבת דרשו בנמרא (שם קי, ב) מתלתא 'היום' האמורים בפרשת המן, וכן חיוב לחם משנה הוא זכר למן שירד ביום השישי לחם משנה (ברכות לג, ב). והנה שם בפרשת המן כתוב לאמר (שמות טו, כו-כח) ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו, ויאמר ה' אל משה עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורת, וכתב שם רש"י (פסוק כב) שעדיין לא הגיד להם משה לישראל פרשת שבת שנצטווה לומר להם (פסוק ה) והיה ביום הששי והכינו וגו', עד ששאלו את זאת, אמר להם (פסוק כג) הוא אשר דבר ה', שנצטויתי לומר לכם, ולכך ענשו הכתוב למשה, שאמר לו 'עד אנה מאנתם', ולא הוציאו מן הכלל, ע"כ. דהיינו שלפי שלא הזהיר ולא הדרך משה את ישראל מערב שבת, נמצא שהוא היה הגורם להם לצאת וללקוט, לכן תלה החטא גם בו.

בהם הענין של במידה שאדם מודד בה מודדים לו, שכל מה שהם דיברו קשות איש על רעהו, כך נגזר עליהם בעצמם, כי הדיבור שלהם, דיבור של תלמידי חכמים, עשה רושם לעורר עליהם קטרוג בשמים, ומכך בא כל החורבן, ועל כן תיקנו שלא ללמוד תורה בתשעה באב, להראות שאם לומדים תורה על מנת לקנתר, מוטב שלא ללמוד כלל, וכן נהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב, לרמוז שאם לא היו לומדים אז לפני החורבן, היה בית המקדש קיים עד היום הזה ולא היה חרב.

וְמִי חכם וישמר אלה, לתת אל לבו שלימוד התורה הוא חרב של שתי פיפיות, זכה נעשה לו סם חיים, לא זכה נעשה לו סם המות, אם לומדים תורה עם יראת שמים כיהודי כשר, אזי תורתו תורה ואשרי חלקו, אבל אם לומדים תורה בלי יראת שמים ובלי שמירת הלשון, תורה על מנת לקנתר, אזי נוח לו שלא נברא, ונוח לו שלא ילמד.

זהו גם הטעם למנהג ישראל שלא ללמוד תורה בליל ניטל, שהוא הלילה שבו נולד אותו האיש ימ"ש, כי הנה יש להתבונן מה היתה סיבת הצלחתו הטמאה והנוראה של אותו האיש ימ"ש, שכישרף והסית והדיח את ישראל, וכיצד עלתה בידו של רשע זה להסית ולהטעות אחריו מאות מליוני אנשים בכל הדורות, להיות אדוקים ומאמינים בו עד כדי שמליוני יהודים נהרגו על ידם במשך הדורות, ועד היום הזה עדיין מרקדת בעולם קליפתו הטמאה והנוראה. אך הדבר ברור, שכל זאת עלתה לו רק לפי שלמד תחילה

(יומא עב, ב) זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם מיתה [...חסר כאן...], דהיינו שעל ידי הלימוד יש כח לאדם בדיבורו, וממילא נגרם מזה לתת חרב ביד השטן.

לִבָּן גם נהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב, לרמוז שאילו לא היו לומדים תורה בערב תשעה באב, כלומר בתקופה שלפני החורבן, אזי לא היה החורבן, כי אם אין לומדים תורה באופן הראוי, תורה בלי יראת שמים, תורה עם דיבורי לשון הרע, מוטב שלא ללמוד כלל. אם לומדים תורה ובד בבד גם מתנהגים באופן של (ירמיהו מ, ג-ד) כי כל אח עקוב יעקב וכל רע רכיל יהלך ואיש ברעהו יתחלו ואמת לא ידברו למדו לשונם דבר שקר, ולומדים תורה שלא לשמה על מנת לקנתר את חברו, אשר על כך אמרו חז"ל (ברכות יז, א, ובתוספות ד"ה העושה) שהלומד שלא לשמה נוח לו שלא נברא, אזי נוח יותר שלא ללמוד כלל.

הוּא שאמרו חז"ל (שבת קיט, ב) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שבזיו בה תלמידי חכמים, שנאמר (דברי הימים ב', לו מז) ויהיו מלעיבים במלאכי האלקים ובזוים דבריו, כלומר, שהיתה אז קטגוריא ומחלוקת בין תלמידי חכמים, שלא נהגו כבוד זה בזה, וחרב איש ברעהו, וכדברי הגמרא (יומא מ, ב) מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ועל אותה תקופה שלפני חורבן בית שני מצינו (פסוק מו, ב) משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שימשו כל צורכן, רבו מחלוקת בישראל, ונעשית תורה כשתי תורות. על כן, התקיים אז

המשפט - שאתה הדיין שופט כאן בארץ את האיש הזה, לאלקים הוא - הרי זה מעורר שכך ישפוט האלקים אותך, אם אתה תלמד זכות גם על אותו איש קטן ובזוי, אזי גם האלקים ישפוט אותך בצדק, ועל כן שמור היטב את פתחי פיך במרם תכריע את פסק הדין, כי כשם שפוסקים בבית דין של מטה כך פוסקים בבית דין של מעלה על הדיינים, כך שעל הדיין לראות את עצמו כאילו הוא יושב כעת בבית דין של מעלה ודן בדין של עצמו, ומה שיכריע לאיש הזה הרי זה נוגע למה שיכריע הקב"ה למלאכים לעשות בדינו שלו.

וזה הרמז במסורה שהביא כאן בעל הטורים, תשמעון, ב' במסורה,

בקטון כגדול תשמעון. נביא וגו' יקים לך וגו' אליו תשמעון (להלן יח, טו), לרמז לדיין, שכל יהודי אשר בא אליך לדין תורה אל תאמר שהוא איש קטן ובזוי, ואל תהיה נחפו להכריע אותו לכף חובה, אלא דע לך שבכל יהודי יש ניצוץ אלקי, חלק אלוקי ממעל, ותלמד עליו זכות ותכבד אותו כאילו הוא היה נביא אשר אליו תשמעון.

*

באופן אחר יבואר הרמז בדברי המסורה, על פי המקובל מצדיקים, שכל דיבור שיהודי שומע באוזניו, אפילו דיבור של גוי, עליו לדעת ולהאמין שמשמים סיבכו שהוא ישמע דיבור זה כדי שהוא יוציא מכך איזה לימוד לעבודת ה', וידוע בזה כמה עניינים נוראים מצדיקים. כן מסופר על זק"ק בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע, שפעם אחת אמר בסעודה שלישית דברי תורה ומוסר

תורה אצל רבי יהושע בן פרחיה, כי אלמלי לא היה לומד תחילה תורה, לא היה יכול להפוך ולהיות קליפה ממאה וגדולה כל כך, רק לפי שלמד תורה שלא כראוי, תורה שנעשית לו סם המות, תורה על מנת לקנתר, תורה בלי יראת שמים ובלי קדושה, לכן בא לידי טומאה גדולה ועצומה כל כך. ומה יקר לבאר שעל כן נהגו שלא ללמוד דווקא ביום בו הוא נולד ונברא, כי אחרי שאמרו חז"ל שהלומד שלא לשמה, על מנת לקנתר, נוח לו שלא נברא, לכן ביום בריאת אותו רשע תיקנו שלא ללמוד, כדי ללמד לדורות שאם אדם לומד תורה שלא באופן הראוי, נוח לו שלא נברא.

*

בבן נבוא לביאור הכתוב, על פי דברינו למעלה שבמידה שאדם מורד לחברו כך מורדים לו משמים, אם הוא מכריע את חברו לכף חובה, אזי הוא מעורר שבשמים ידונו גם אותו לחובה, ומרובה מידה טובה, שאם הוא דרכו ללמד זכות על חברו, גם בשמים יחפשו עליו מענת זכות להצדיקו בדין, ושעל כך נאמר כל דיין הדין דין אמת 'לאמיתו', כלומר לאמת הנוגעת אליו, כי מה שהוא פוסק לאחרים, כך יפסקו לו.

וזהו שאמר הכתוב, לא תכירו פנים במשפט בקטן כגדול תשמעון וגו', כלומר, גם מי שהוא נחשב בעיניך כאיש קטן, דהיינו שפל ובזוי, על דרך הכתוב (ירמיהו מט, טו) כי הנה קטן נתתיך בגוים בזוי באדם, אל תמהר לחרוץ את גורלו לכף חובה, כי יתכן שבאמת הוא אדם גדול וירא ה', והיזהר והישמר מאד לנפשך במרם תכריע את דינו לחובה, כי

בדין תורה ומקשים באריכות למענותיהם של בעלי הדין בדין ודברים שביניהם, בדברים של מה בכך (ראה שפע חיים, דרשות חומש ורש"י תשל"ט, פרשת תולדות, אות ה), אך לדרכנו עתה הבנתי, שאותו צדיק היה לומד דרך בעבודת ה' מכל דיבור ודיבור, גם ממה שעמי הארץ דיברו בדיני תורה בעניני העולם הזה.

וזו תהיה תורת המסורה, לא תכירו פנים במשפט כקמן כגדול תשמעון, וסיבת הדבר שאתה צריך להקשיב לדבריו של אותו קמן ובזוי המאריך בדברים הנוגעים להוויות העולם הזה, יען כי נביא מקרבך מאחיד וגו' יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעון, ואילו זכינו היה לנו היום נביא ה' לשמוע ממנו הדרך נלך בה, אבל עכשיו משחרב בית המקדש ובטלה נבואה, אזי שולח הקב"ה את דבריו ברזו ובהסתר בתוך דבריו של אותו עם הארץ הבא לפניך לדין תורה, כעין מה שאמרו (בבא בתרא יב, ב) מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות, כך סיבב הקב"ה בהשגחה מיוחדת שעם הארץ זה יבוא אליך לדין תורה, והוא יאריך בסיפורים ומענות על עסקי הדייט, ואתה תתבונן בין דבריו להוציא מהם דרך והוראה לעבודת ה', לדעת מה יעשה ישראל.

אודות מה ששמע ברחוב מפי הנכרי המכה בתוף ומכריו שכל אחד צריך לנקות את העצים, ולגרוף את התנורים, ולרשום את הבנים לבתי הספר, וביאר זקה"ק הרמז בעבודת ה' המזמן בתוך הכרזה זו.

בן צריך לדעת הדין היושב בכסא המשפט, שגם כאשר באים לפניו בעלי דין בורים ועמי הארץ, המאריכים בדבריהם בדברי הכל ורעות רוח, בעסקי אוזיים ותרנגולים, תנורים וכיריים וכדומה, ובעל הדין מאריך באריכות גדולה בפרטי המעשה, אל יקשה הדבר בעיני הדיין, אלא ידע שמכל הדיבורים הללו הוא יכול ללמוד איזה לימוד בעבודת ה', ויאמין שמשמים סיבבו לו לשמוע דברים אלו, כדי שיתבונן בהם ומהם יקח לעבוד את ה'.

מי שהיה אצל צדיקים ראה אצלם מידה זו שהיו מקשיבים ומאזינים לכל מה שעמי הארץ היו מאריכים בדיבורים אליהם, כי הצדיק יודע שאת הכל הוא צריך לשמוע, למען יוכל להעלות את כל הדיבורים לקדושה וללמוד מהם דרך לעבודת ה'.

בן ראיתי בעיני בהיותי בחור צעיר לימים, כאשר נסעתי אל הגה"ק מאוסטרובצא זי"ע, והיה פלא בעיני לראות איך שנאון וקדוש כמותו יושב

בשולחן הטהור יום ש"ק פרשת דברים תשמ"א

על יהודה וירושלם בימי עזיהו יותם אחז יחזקיהו מלכי יהודה, שמעו שמים

בהפטרת היום (ישעיה א, א-ד), חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה

נאצו את קדוש ישראל, פירוש שהמה מנאצים את הפורשים עצמם מעדת ישראל, כי קדוש הוא לשון הפרשה (ראה רש"י, ויקרא יט, ב). נזורו אחור, פירוש, שמעלים דברים הנמוכים והשפלים לבחינת נור ועמרה (כן גם מובא זה משמו של הרה"ק רבי מרדכי מנעשכין זי"ע בספה"ק אור לשמים, פרשת ויצא, בד"ה ויעקב הלך לדרכו; פרשת כי תשא, בד"ה כי תשא).

לדרכו נלך לומר עוד, הוי גוי חוטא, חטא לשון עבירה בשוגג, כדכתיב (ויקרא ה, ב) נפש כי תחטא בשגגה וגו', שאף חטא כזה נחשב אצלם כמו שעשאו עם כבוד עון. זרע מרעים בנים משחיתים, פירוש, שהם בבחינת בנים אפילו כשנדמה להם שהם משחיתים (ועיין קדושין לו, א). **עזבו את ה'**, פירוש גם כאשר עזבו, אפילו הכי הם את ה', ולא ח"ו נפרדים ומורדים בו. גם כאשר **נאצו**, אפילו הכי את קדוש ישראל. נזורו, יש להם נור הקודש אפילו כשהמה אחור.^א

על ענין זה של לימוד זכות על בני ישראל, כתב זקה"ק מוהרצ"א מדינוב זי"ע באגרא דכלה (בפרשתן, ד"ה

והאזיני ארץ כי ה' דבר בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי, ידע שור קונהו וחמור אבום בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן, הוי גוי חוטא עם כבוד עון זרע מרעים בנים משחיתים עזבו את ה' נאצו את קדוש ישראל נזורו אחור.

הרה"ק רבי מרדכי מנעשכין זי"ע (מובא בספר רשפי אש, ובספר תולדות יצחק, בליקוים) פירש את הכתובים הנ"ל במליצת יושר. בנים גדלתי ורוממתי, בנים אלו ישראל הנקראים בנים למקום (אבות ג, יד), שהמה מגדלים ומרוממים אותי. והם, פירוש, ואף על פי כן הם חושבים בקרבם ודואגים תמיד, פשעו בי, רצ"ל שמא חטאו כנגדי.

בן פירש, הוי גוי חוטא, חוטא לשון נקיון (כמו ויקרא יד, מט) ולקח לחטא את הבית וגו', וכן (במדבר לא, יט) תתחמאו ביום השלישי וגו', פירוש שהמה מנוקים מעון. עם כבוד עון, פירוש, שקשה וכבוד להם לעבור עבירה ח"ו. זרע מרעים, פירוש, המה זרע אברהם יצחק ויעקב שנקראים אוהבים ורועים למקום (ראה זוה"ק פרשת בשלה, ח"ב דף נה, ב; רש"י שבת קלו, ב בד"ה אשר קירש, ובתוספות שם ד"ה ידיד; מנחות נג, ב ובתוספות שם בד"ה בן ידיד). **בנים משחיתים**, פירוש, שהמה משחיתים את עצמם ומסגפים את גופם, וכל זאת כדי, **עזבו את ה'**, לשון עויבה ועזרה (כמו (שמות כג, ה) עזוב תעזוב עמו), פירוש, לעזור להשי"ת כביכול, בבחינת הא דכתיב (תהלים סח, לה) תנו עוז לאלקים וגו'.

עוד פירש, בנים משחיתים עזבו את ה', פירוש, שהמה בנים כאלה אשר הם משחיתים ומכלים את כל עוזבי ה'.

^א ראה בספה"ק ייטב לב (פרשת דברים, ד"ה ועם זה יש לפרש): הוי גוי חוטא וגו', כבר פירשו הצדיקים שזה מעלתן של ישראל, ששאר גוי נדמה לו שאינו אלא חטא. אבל עם ישראל בחטא כל שהוא נדמה להם שהם עם כבוד עון. זרע מרעים בנים משחיתים, בין כך ובין כך נקראים בנים (קידושין לו, א) וזרע למקום ב"ה, עזבו את ה', נדמו להם כי ניאצו את קדוש ישראל. והמופת על זה, כי מיד נזורו אחור מכח מסוה הבורשה, וכמאמרם, אפילו פושעי ישראל מלאים חרטה. עיי"ש עוד.

עמיתך, ותראה לעשות באופן שלא תשא עליו חטא, שלא יתנשא החטא לחול עליו העונש ח"ו, עיי"ש (וע"ע בקדושת לוי, פרשת וארא, ד"ה כי ידבר; פרשת בא, ד"ה היום אתם יוצאים; ועוד).

במו כן יש לומר כאן, שהכתוב פותח, חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלם בימי עזיהו יותם אחז יחזקיהו מלכי יהודה וגו', וברש"י, אשר חזה על יהודה וירושלם, והלא על כמה אומות נתנבא משא בבל משא מואב, הא למדת שאין זה תחילת הספר, ולא נקרא הספר על שם החזון הזה, וכן שנינו בברייתא דמכילתא, בשנת מות המלך עזיהו תחילת הספר, אלא שאין מוקדם ומאוחר בסדר וכו' עיי"ש. ואפשר לומר שהנבואה שייכת לטובה ולרעה ח"ו, בין במלכי ישראל הצדיקים ובין במלכים הרשעים, והבן.

וירצה עוד), לפרש הכתוב (ויקרא יב, ז) הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, וזל"ק, דהנה המוכיח כשמוכיח את חברו מחויב להוכיחו באופן שלא יעורר קטרוג על הנוכח בהוכיחו עוונותיו, והנה הוא מחויב להוכיחו בהשכל, שאל הנוכח יהיה במובן דברי קטרוגין על אשר לא טוב עשה, ובכדי שלא יתעורר קטרוג יהיו דבריו בהשכל שיהיה במובן מדבריו ללמד עליו זכות לפניו יתברך, וכן שמעתי מצדיקי הדור וחכמי האמת, ושמעתי שהרב הקדוש המגיד המפורסם מוהרי"מ מזלאטשוב זצוק"ל כשהיה דורש והיה מוכיח את העם, היה הופך פניו ואמר, רבוננו של עולם הנה עמך הם שלמים הם וראויים הם, והנה הם חפצים מאוד לעשות רצונך, ומה שאני מקטרג אותם הוא בעבור כבוד שמך שיתאמצו מאד במצותיך וכיוצא בדברים. וזה פירוש הפסוק לדעתי, הוכח תוכיח את

לעילוי נשמת

הבחור המו"מ בתויר"ש

מורינו אברהם בנימין ביינוש הכהן כץ ז"ל

ממצוייני תלמידי ישיבתנו הק'

בן יקיר ליבלח"ט הרה"ג ר' ישראל אריה כץ שליט"א

נלב"ע ביום י"ב מנחם אב תשס"ו

תנצב"ה

הונצח ע"י חבריו וידידיו יבלח"ט"א

לקיים רצון צדיק!

המעוניינים לתרום להדפסת גליונות הד"ת

לכבוד השמחה במעונם, או להנציח קרובים

נא יפנו מבעוד מועד בטלפון: 052-7140042

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

טוב לשמוע גערת חכם

הדרך המועילה בתוכחה לחוטא היא לספר בשבחו ובמעלת נשמתו

נראה לבאר על פי הידוע מהשל"ה הקדוש (פרשת קדושים, אות טו; פרשת דברים, אות יט) לפרש הכתוב (משלי פ, ה) אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך, דלכאורה צריך ביאור כי הלא מי שהוא חכם ואדם הגון, אין צריכים להוכיח אותו כלל, ורק הלץ צריך לתוכחה, ולמה אמר שאין להוכיחו. וביאר דהמכוון הוא על אדם אחד, ויש כאן הוראה למוכיח על דרכי התוכחה. אל תוכח לץ, רצ"ל שלא תאמר לחוטא שהוא רשע ולץ, פן ישנאך, שישנא אותך ואת דבריך ולא יקבלם, ובוה תגרום שימשיך לעשות מה שלכו חפץ כשהוא מתברך בלכבו לאמר הרי בין כך ובין כך הנני לץ ואין לי תקנה. והדרך המובחרת היא, הוכח לחכם, פירוש שתוכיח אותו בדברי נועם ותאמר לו, הלא הנך יהודי חכם ובר דעת, וחרפה היא לאדם חכם כמותך לעשות דברי שמות כאלו, ואז ויאהבך והדברים יתקבלו על לבו, ע"כ.

בתוה"ק (דברים א, א) אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן בערבה מול סוף בין פארן ובין תופל ולבן וחצרות ודי זהב.

ברש"י, לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל.

ובמדרש (דברים רבה א, ב), אלה הדברים, זהו שאמר הכתוב (משלי כח, כג) מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון. והיינו דמי שמוכיח את חברו, טוב הוא ממזי שמתחנף ומחליק לשון, וצריך ביאור מה החידוש בזה, וגם השייכות להכא. עוד במדרש (שם, ג), אלה הדברים אשר דבר משה, זהו שאמר הכתוב (תהלים ג, כא) אלה עשיתי והחרשתי דמית היות אהיה כמוך אוכיחך ואערכה לעיניך, עיי"ש ביאור הדברים, ועוד לאלוקי מילין. ובילקוט ראובני (פרשתו, אות א) אלה הדברים אשר דבר משה וגו', טוב לשמוע גערת חכם מאיש שומע שיר כסילים (קהלת ז, ה).

וכך הורו הצדיקים ההולכים בדרך הבעש"ט הקדוש זי"ע, שבגלות המד, הזה, מחמת ירידת הדורות וקטנות המוחין אי אפשר להוכיח את ישראל בתקיפות ובדברים הקשים כגידיו, ואם יוכיחו בדרך קשה ותקיפה ובמקל חובלין, לא יועילו להשפיע לטובה על אלו הזקוקים לתוכחה, אדרבה הם עלולים עוד להוסיף חמא על פשע. ויורמו במאמר הנביא (ישעיה א, ה) על מה תכו עוד תוסיף סרה, רצ"ל שכאשר מכים ומייסרים אותם בדברים קשים, הם נעשים גרועים יותר, כי בקטנות שכלם אינם מבינים על מה הם מוכים, וברוב כעסם הם נעשים גרועים יותר לסור מדרך הישרה ח"ו.

דבר זה נראה בחוש אצל קטנים כגדולים, שכאשר מקריבים אדם ומרעיפים עליו דברים ערבים ונעימים בעבותות אהבה וסבר פנים יפות, ואומרים לו את צד הגדלות והחשיבות שבו, הן יהודי הנך ונשמתך חלק אלוקי ממעל, ותמיד יש ביכולתך להתעלות מעלה מעלה, אזי כולי האי ואולי נכנסים הדברים ללבו והוא מתעורר לתשובה ולקרבת אלוקים. מה שאין כן אם מדברים דברים קשים כגידיו יותר מדאי, ומוכיחים בשבט מוסר ותוכחה על חומר ותוקף עונשי הגיהנם, אין הדברים משפיעים לזמן ארוך, ומקויים הכתוב (משלי כו, כב) אם תכתוש את האויל במכתש וגו' לא תסור מעליו אולתו.

ויש להסמך לזה מה שכתב בספה"ק נועם אלימלך (פרשת קדושים, ד"ה א"י דבר אל כל בני ישראל) על המשנה (אבות ג, א)

הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון, מאין באת ממטה סרוחה, ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון, לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. דלכאורה צריך ביאור למה כפל התנא את דבריו ולא אמר מיד מאין באת ממטה סרוחה וכו'. ותוכן דבריו הוא שהאדם צריך להתבונן מחד גיסא לצד החיובי, מאין באת, ממקור קדוש ועליון, ולאן אתה הולך, היינו שיחזור למקום כבודו מתחת כסא הכבוד, ולפני מי אתה עתיד וכו' לפני אבינו שבשמים הרחום וחנן שחם ומרחם על כל גשמה של אדם מישראל. ולעומת זה צריך גם להתבונן על צד השלילי, מאין באת ממטה סרוחה וכו', וצריך בכל פעם להשתמש עם המדה הראויה למצבו באותה שעה, עיי"ש דבה"ק.

דרכו של משה רבינו להוכיח על ידי סיפור שבחן של ישראל

זאת היתה דרכו של משה רבינו, שכאשר הוכיח את ישראל הזכיר את עוונותיהם ברמיזא בעלמא, כי בעיקר סיפר בשבחם והרחיב במעלותיהם, בידעו שבכך תהיה לו יותר השפעה לקרב לבם לאביהם שבשמים. וזהו שכתב רש"י, לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל, רצ"ל שסתם והסתיר את עוונותיהם

הפסוק (במדבר כא, ו) וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים, המקרא זה נאמר נגד המוכיחים שאינם ראויים להוכיח כי הם רואים רק רע על ישראל קדושים ומדברים בגנותם, ובדבריהם הם מעוררים קטרוגים עליהם ובבחינת נחש הקדמוני, עי"ש. וידוע שהבעש"ט הקדוש בכה על זה בדמעות שליש, ובכל מקום שהיו חסידים ואנשי מעשה מתלמידי הבעש"ט לא הניחו זאת.

ובמו שהנחש ממית בארס פיו, כן אותם מוכיחים נעשים במאמר פיהם חברים לאיש משחית הוא המקטרג, כדאיתא בספרים הקדושים (עיין רשפי אש, פרשת משפטים ד"ה אל תשת) לבאר הפסוק (שמות כג, א) אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס, חמ"ס נוטריקון ח'כר ס"מ, כי יהודי שמקטרג ומספר בגנותו של אדם אחר, נעשה חבר עם הס"מ, ובשעה שהס"מ מקטרג בשמים על בני ישראל הוא טוען שיש לו עד נוסף שמסמיע בעדו כי שמע שיש יהודי בעולם שגם סובר כמוהו, והדברים מבהילים ותסמרנה שערות ראש.

כן איתא בספה"ק אגרא דכלה (פרשת דברים, ד"ה וירצה עוד הב') וזל"ק: המוכיח כשמוכיח את חבירו מחויב להוכיחו באופן שלא יעורר קטרוג על הנוכח בהזכירו עוונותיו. והנה הוא מחויב להוכיחו בהשכל שאל הנוכח יהיה במובן דברי קנטורין על אשר לא טוב עשה, ובכדי שלא יתעורר קטרוג יהיו דבריו בהשכל שיהיה במובן מדבריו ללמד עליו זכות לפניו יתברך, וכן שמעתי מצדיקי הדור וחכמי האמת,

ולעומת זאת הרחיב לדבר על כבודן של ישראל ורוב מעלותיהם.

לבן הסמיכו במדרש את הפסוק, טוב לשמוע גערת חכם מאיש שומע שיר כסילים, שאם תחפוץ להוכיח את החוטא ולגעור בו באופן שיהיו דבריך מתקבלים על לבו, אזי טוב לשמוע גערת - חכם, רצ"ל שתוכיחו באהבה לומר לו הן חכם אתה ומדוע אינך מתנהג כהוגן, הלא התנהגות כזו אינה הולמת חכם ונכון כמותך, וכדברי השל"ה הקדוש על הוכח לחכם ויאהבך, שתוכיחו באהבה על חכמתו ומעלת נשמתו. וזה עדיף מפי מאיש שומע שיר כסילים, היינו ממה שתאמר לו בגערתך שהוא כסיל אשר בחושך הולך והוא חוטא ורשע וכדומה, כי דיבורים אלו לא יכנסו אל לבו.

ועוד הסמיכו הפסוק, מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון, שצריך להיות מוכיח אדם על גודל מעלת נשמתו שהיא גבוהה ממלאכי השרת, וקוב"ה וישראל חד (וזה"ק, פרשת אחרי, ח"ג דף עג, א), ובאופן כזה אחרי חן ימצא, שימצאו הדברים חן בעיניו וישפיעו עליו לטובה. וזה עדיף ממחליק לשון, שמסבב בדברים שאין להם תועלת באמת.

להוכיח את ישראל באופן שלא יתעורר עליהם קטרוג

עוד יתבאר על פי מה שכתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פרשת קדושים, אות ז) ממורו הבעש"ט הקדוש זי"ע על

והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל, רצ"ל שכלפי מעלה סתם והסתיר את עוונותיהם של ישראל, ושם נשמעו דברי שבח וקילוס על כבודן של ישראל.

ובכמה ספרים הקדושים (עיין אור החיים הקדוש ועוד) ביארו לשון הכתוב 'בעבר הירדן בערבה מול סוף בין פארן ובין תופל ולבן וחצרות ודי זהב' לטובה ועל דרך מליצה והשפעת רחמים, ויש לומר דדא ודא אחת היא, כי כאן למטה הארץ היו הדברים נשמעים כדברי תוכחה ומוסר כדי לעורר את לבם של ישראל לתשובה ותיקון המעשים הרעים שעשו באותן המקומות, אבל בשמי מעל הבינו ככל תיבה שהם דיבורי רחמים וחסדים ומליצות זכות על בני ישראל. ובאופן כזה אין חשש שיתעורר קמרוג על ידי הדיבורים, אדרבה מדברים אלו גופא נתעורר שיהא הם קמיגור וקח סניגור מקומו.

לבן הסמיכו חז"ל את הפסוק, טוב לשמוע גערת חכם מאיש שומע שיר כסילים, ועל פי מה שכתב זקה"ק מסיגוט זי"ע בייטב לב (פרשת נח, ד"ה אבל יובן בשנקדים; ייטב פנים, ליל ב' דסוכות, אות יח, ד"ה חסידים) בשם הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שחכמה משלב ב' הפכיים עיי"ש, וגמט טוב לשמוע גערת חכם, היינו לשמוע מוסר וגערת תוכחה ממי שיש בו מדת החכמה שמעשיו ודיבוריו נשמעים לתרי אנפין וכשני הפכיים בנושא אחד, שלאזני הקהל נשמעים דבריו כדברי תוכחה ומוסר קשים, ואילו בפנימיות למעלה הוא מעורר בדבריו רחמים וחסדים ומליצה ישרה על בני א-ל חי.

ושמעתי שהרב הקדוש המגיד המפורסם מוהרי"מ מזלאטשוב זצוק"ל כשהיה דורש והיה מוכיח את העם, היה הופך פניו ואמר, רבנו של עולם הנה עמך הם שלמים הם וראויים הם, והנה הם חפצים מאוד לעשות רצונך, ומה שאני מקנטר אותם הוא בעבור כבוד שמך שיתאמצו מאד במצותיך וכיוצא בדברים, עכלה"ק.

דברי תוכחה לישראל ודברי סנגוריה כלפי שמיא

היינו שדרך צדיקי אמת באמרם דברי תוכחה הוא באופן שיהיו נשמעים בתרי אנפין, שהמאזינים לדבריהם שומעים דברי תוכחה על מעשיהם הלא טובים ודברי הדרכה היאך לשפר מעשיהם מכאן ולהבא, ואילו כלפי שמיא נשמעים הדברים כדברי מליצה וסנגוריה על ישראל קדושים, שרצונם לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכות. ועל זה אמרו חז"ל (ערכן טו, ב) תמה אני אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח, דהיינו מי שיודע להוכיח באופן כזה כדרך הצדיקים, שכלפי העם נשמעו דברי תוכחה והתעוררות, וכאלו כלפי שמיא נשמעו דברי מליצה ישרה על בני ישראל.

זאת היתה דרכו בקודש של משה רבינו רעיא מהימנא קדישא, שכאשר הוכיח את ישראל בדברי תוכחה היו הדברים נשמעים כך רק למטה בארץ, בעוד שבשמים ממעל נשמעו דיבורים אחרים, בשבחן ומעלתן של ישראל. וזהו שכתב רש"י, לפיכך סתם את הדברים

שמין מנהו וכו' ודפח"ת. וכ"ק אאדמו"ר זי"ע הביא סמך לזה מדברי התוספתא (שבועות ג, ג) דהרואה עוברי עבירה מתחייב לראות, הרואה עושי מצוה זכה לראות.

נמצא שצדיק כזה שהוא מנוקה מכל עון, בהכרח שאינו רואה שום פגם וחטא אצל בני ישראל, וכאותה בחינה של לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל (במדבר כג, כא), ותמיד הוא רואה בישראל רק את החלק הטוב שבהם. וכאשר מן השמים רוצים שצדיק כזה יוכיח את בני ישראל, מכניסים לו מן השמים דיבורים שונים אשר השומעים אותם מקבלים אותם כדברי תוכחה והם מתעוררים על ידי זה לתשובה ותיקון המעשים, וזאת מבלי שהצדיק בעצמו ידע וירגיש בכך כלל וכלל. וידוע מהרבה צדיקים שהיו מעוררים בני אדם לתשובה על ידי אנוחה אחת או על ידי שהם הביטו בעבודתם הקדושה, וזאת אף מבלי שהצדיק יאמר שום דיבור, ובבחינת אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם בכל הארץ יצא קום וגו' (תהלים יט, ד-ה).

ולעומת זאת, מי שמדבר תמיד דברי תוכחה מחמת שרואה את חסרונות בני ישראל, הרי זה גופא מלמד שגם הוא בעצמו לקוי בזה ולכן אינו ראוי להוכיח. וזהו שאמר רבי מרפון (ערכין טז, ב) תמה אני אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה, אם אמר לו טול קיסם מבין שיניך אמר לו טול קורה מבין עיניך. והיינו דכאשר המוכיח בא אליו בדברי תוכחה וקנתור, משיב לו טול קורה מבין

וזה עדיף מאיש שומע שיר כסילים, שמעורר בדבריו קמרוג ומדת הדין ח"ו.

ועוד הסמיכו הכתוב, אלה עשית והחרשתי דמית היות אהיה כמוך אוכיחך ואערכה לעיניך, שמשוה רבינו היה מחריש מדיבורים שהם תוכחה גרידא, וכאשר היה צריך להוכיח את ישראל היה זה בגדר אוכיחך ואערכה לעיניך, שרק לעיניך בלבד הם נשמעים כמוסר ותוכחה, אבל בשמים ממעל הם דברי מליצת זכות שמעוררים השפעת חסדים ורחמים.

צדיק שאינו רואה רעה בישראל מעורר אותם מעצמיותו לתשובה

יתירה מזו יש לומר, שרק צדיק אמת אשר תוכו כבדו ושהוא נקי מכל פגם וכל חטא, הוא הראוי להוכיח את ישראל, כי צדיק כזה שבעצמו נקי מכל מום, גם אינו רואה ומכיר בחטאי בני ישראל, כמו שהמליצו חכמי המוסר (עיין פלא יועץ, ערך בזיון; דרושי הצ"ח, דרוש יט לעשי"ת, אות יד) בלשון חז"ל (נגעים ב, ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, דכל הנגעים שאדם רואה מבחוץ, היינו על אנשים אחרים, המקור לזה הוא מנגעי עצמו. כן כתב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פרשת פקודי, אות ג, ועוד) בשם הבעש"ט הקדוש זי"ע, לבאר ענין מראות הצובאות שהיו בכיור, וזל"ק: דשמעתי בשם מורי זלה"ה ביאור משנה איזהו חכם הלומד מכל אדם (אבות ד, א), על פי משל המסתכל במראה יודע חסרונו וכו', כך ברואה חסרון זולתו יודע שיש בו

זהו סימן מובהק שהחסרון הזה נמצא גם אצלו.

ואמר הכתוב (קהל ב, יד) **החכם עיניו בראשו**, כי כאמור חכמה מורה על שילוב ב' הפכיים, והחכם מבין בדעתו להבין ולהביט בב' עיניו, ואם רואה בעינו האחת פגם ועבירה אצל זולתו הוא מיד מבין ורואה בעינו השניה שהפגם נמצא גם אצלו ושצריך להתעורר בתשובה שלימה על מעשיו.

ודבר זה הוא עיקר התיקון בימים אלו של בין המצרים, כי לא חרבה ירושלים אלא בעון שנאת חנם (יומא ט, ב), שכל אחד ראה אז רק את חסרונות ופגמי זולתו, שזה גופא מלמד על גודל הפגמים שהיה לכל אדם מצד עצמו, וכבר מצינו (מגילה כה, ב) מעשה באדם אחד שהיה קורא למעלה מרבי אליעזר הודע את ירושלם את תועבותיה (יחזקאל טו, ב), אמר לו עד שאתה בודק בתועבות ירושלים צא ובדוק בתועבות אמך, בדקו אחריו ומצאו בו שמץ פסול.

והתיקון לזה בחודשים אלו הוא לתקן פגם העינים, על ידי שישתדל כל אחד לראות תמיד רק את צד הטוב אצל כל אדם מישראל, וזה גופא יוכיח שאף הוא בעצמו מתקן את נפשו רוחו ונשמתו, וככל שיהא נטהר מעוונותיו כן יוכה לראות יותר ויותר במעלתם של כלליות ישראל.

[מתוך ד"ק בעידן רעוא דרעזין
ש"ק פרשת דברים תש"ס]

עיניך, רצ"ל דכיון שראית בעיניך את הרעה שלי, בהכרח שגם אתה בעצמך לקוי בזה, ומה לך לבוא ולהוכיחני, קשוט עצמך תחילה ואחר כך קשוט אחרים (סנהדרין יח, א).

זהו שאמר הכתוב, **אלה הדברים אשר דבר משה וגו'**, ומה שהזכיר את עוונותיהם ברמיזא הרי זה מחמת שבאמת לא ראה בהם שום רעה ושום חטא ופגם, ורק מן השמים הכניסו תיבות אלו לתוך פיו כדי שבני ישראל ישמעו ויתעוררו לתשובה וחרטה על מעשיהם. וזאת כי על משה רבינו נאמר (משלי כב, ט) טוב עין הוא יבורך (גדרים לה, א), וצדיק שהוא במדרגה כזו לראות רק טוב בישראל, הוא זוכה שמן השמים מסבבים לו שיעורר את ישראל לתשובה.

כשרואה בעין אחת פגם בזולתו יביט בעינו השניה על עצמו

ידוע מה שכתב זקה"ק מוהרצ"א זי"ע בספה"ק בני יששכר (מאמרי תמוז אב, מאמר א, אות ד) שחודשי תמוז ואב המה חודשי העינים, על פי המקובל מהאריז"ל (פרע"ת, שער ר"ה, פרק ד; לקוטי תורה, פרשת בא, מעמי המצוות) ש"ב חודשי השנה המה נגד איברי הראש, וחודש תמוז הוא נגד עין ימין, ואילו חודש אב הוא נגד עין שמאל, עיי"ש. ולהאמור יבואר הענין, כי הנה האדם נברא עם ב' עינים, ולימוד יש בזה שכאשר רואה בעינו האחת רעה על אדם מישראל, יביט מיד בעינו השניה על עצמו, כי הלא

הר"ר חיים שרגא פייבל כ"ץ הי"ו

צפת

בן הרה"ח ר' יוסף יהודה לייבוש הי"ו, וחתן הרה"ח ר' יצחק נתן זילברמן הי"ו
לזכות בנו מאיר שלמה אריה הכהן שיחי' שנולד במזל טוב
יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הר"ר קלונימוס קלמן שימון הי"ו

קרית צאנז, נתניה

בן הרה"ג ר' יחזקאל שרגא שליט"א, וחתן הרה"ח ר' צבי נתנאל רייכמן הי"ו
לזכות בנו יקותיאל יהודה שיחי' שנולד במזל טוב
יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הר"ר יוסף דוד הברשטאם הי"ו

בני ברק

בן הרב יעקב שליט"א – בן הרב שמואל שליט"א, וחתן הרב יחיאל מיכל פרנקל שליט"א
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הר"ר משה שכטר הי"ו

אלעד

בן הרה"ח ר' יצחק שמואל הי"ו, וחתן הרה"ח ר' חיים מאיר קליין הי"ו
לזכות בתו תחי' שנולדה במזל טוב
יזכה לגדלה לבעל תורה לחופה ולמעש"ט, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הרה"ח ר' יעקב בן ציון שטיינמץ הי"ו

קרית צאנז, נתניה

והרה"ח ר' צבי שמחה שטיינמץ הי"ו

קרית בעש"ט, פתח תקוה

לעילוי נשמת אביהם החשוב

הרה"ח ר' משה ב"ר שלמה חיים ז"ל שטיינמץ

למלאת השלושים לפטירתו, ביום ערב ש"ק ח' תמוז תשפ"ה

תנצב"ה

הרה"ח ר' שמואל חיים קראוס הי"ו

בני ברק

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח יצחק דניאל שיחי
לרגל שמחת נישואיו במזל טוב

עב"ג תחי' בת הרה"ח ר' אפרים פישל בלוך הי"ו

החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ט, י"ב מנחם אב, באולמי 'היכל מלכות' בני ברק
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

המחותנים, הרה"ח ר' יחזקאל (בר"מ) רייך הי"ו

קרית בעש"ט, פתח תקוה

והרה"ח ר' שלום ברבר הי"ו

קרית צאנז, נתניה

לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח מוריניו יששכר רייך שיחי
ובתו הכלה תחי' לרגל שמחת אירוסיהם במזל טוב

יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

*****

הרה"ח ר' בנימין קלוגר הי"ו

ירושלים

לעילוי נשמות אביו ואמו החשובים

הרה"ח ר' אליעזר ב"ר יהושע ז"ל קלוגר

מנכבדי עדתנו הק'

נלב"ע ביום י"א מנחם אב תשס"ב

ומרת גיטל ב"ר שמעון חיים ז"ל

נלב"ע ביום י"ז כסלו תש"ם

תנצב"ה

*****

מרת הופמן תחי' - בני ברק

ובניה וחתניה הנכבדים הי"ו

לעילוי נשמות בעלה, אביהם וחותנם החשוב

הרה"ח ר' אברהם ב"ר משה צבי ז"ל הופמן

שזכה לשרת בקודש אצל כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע במסירות נאמנה

נלב"ע ביום י"ב מנחם אב תשע"ב

תנצב"ה